

Az IPO-ról

Egy fiatal német nehézlovassági tiszt, **Max von Stephanitz**, még az 1800-as évek legvégén felismerte, hogy az ipari társadalom kialakulása végső soron a vidéki élet hanyatlását hozza magával, s ezért a juhászkutyák számára **új hasznosítási módot** kellett találni.

1899. április 22-én megalakult a Német Juhászkutya Egyesület (az **SV** azaz: Der Verein für Deutsche Schäferhunde). Az egyesület legfontosabb feladata a megfelelő tenyésztésanyag kiválasztása volt.

A kiválasztáshoz olyan rendszert kellett kidolgozni, mely nem csupán rögzíti, de meg is őrzi a típust a jövő generációi számára. Ahhoz, hogy ez sikerüljön, gondoskodni kellett arról, hogy a jövő tenyésztői ne térhessenek le az általuk kijelölt útról, vagyis az egyesület csak azt a kutyát törzskönyvezte le németjuhászként, amelyik végrehajtotta az előírt feladatokat.

Ez a kiválasztási, megmérettetési rendszer lett a **Schutzhund**.

Az első Schutzhund vizsga 1901-ben volt.

A hasznosítandó jó tulajdonságok legfontosabbika a kutya **védő ösztöne** volt, ami emberemlékezet óta a juhászkutyák sajátja volt, hisz védelmezték a nyájat mindenféle külső veszély és támadás ellen.

Ezt a tulajdonságot a németek „kampftrieb”-nek (harci ösztönnek) nevezték, ami nem csak a képességet, de a hajlandóságot is jelentette a védelemre! E szóban benne foglaltatik az aktív (vagyis támadó) és a passzív (vagyis védekező) sajátosság is.

A németjuhász kutyák használatának megőrzésében furcsamód pozitív módon játszott közre az I. Világháború kitörése: óriási kereslet támadt a kiváló képességű, szolgálati kutyák iránt. Míg más fajták a kihalás szélére kerültek, a németjuhász egyre népszerűbb lett, mivel be tudta bizonyítani rátermettségét egy újfajta hasznosítás során.

(Ha megfigyeljük, ugyanez történt a cane corsoval is: az iparosodás gyakorlatilag fölöslegessé tette a fajta addigi hasznosítását. A németekkel ellentétben dél-Olaszország olyan mértékben elszigetelődött, és elszegényedett, hogy az is kisebb csoda volt, hogy a fajtát egyáltalán meg lehetett menteni, a védő ösztönre való szelektálásra akkor nem volt lehetőség. A visszanyerési program munkája főleg a vérvonalak föl kutatásában merült ki...)

A Schutzhund azokat a jellemvonásokat tesztelte, amik nélkülözhetetlenek voltak a rendőrtípusú munkákhoz. (Pl. speciális szagfelismerés, keresés és mentés, és sok más...)

Az FCI átvette a SchH feladatokat, és **IPO** néven versenysporttá fejlesztette.

2004-ben a német politikai erők nyomására az SV és a DHV (német kutya sport egyesület) jelentős engedményeket tett a Schutzhund szabályokban, és a sport irányítását gyakorlatilag átadta az FCI-nek.

A DHV megváltoztatta a „SchH” nevet „VPG”-re (sokoldalúsági vizsga munkakutyáknak).

Az SV megtarthatta a SchH titulust, de egyébként meg kell felelnie a DHV / FCI szabályoknak...

Az IPO vizsgáknak 2 fő célt kell szolgálnia:

- megmutatni egy kutya használati értékét
- segíteni fenntartani és fejleszteni a kutyák egészségét és munkakészségét a

tenyésztésben.

A kívánatos jellemvonások közül néhány: erős munkakedv, bátorság, intelligencia, képezhetőség, kitartás, védő ösztön, erős kötődés a felvezetőhöz, stb.

A szükséges és kívánatos fizikai tulajdonságok közül néhány: erő, kitartás, mozgékonyság, ruganyosság, szimatoló képesség, stb.

Az IPO vizsgarendszer 3 munka fázisból áll, és ezek 3, folyamatosan nehezedő feladatsort tartalmaznak:

- nyomkövetés
- fegyelmező
- őrző-védő gyakorlatokból.

Ezek alapján teljesíteni lehet IPO I-II-III szinten a vizsgákat.

Mindegyik fázist egy 100 pontos skálán értékelik. A minimálisan teljesítendő pontszám 70 pont, amennyiben bármelyik fázisban az alatt teljesít a kutya, akkor nem tekinthető teljesítettnek a vizsga.

(A Schutzhund vizsga értékelése abban különbözik az IPO-tól, hogy ott a vizsga csak akkor sikeres, ha a kutya az őrző-védő gyakorlatért minimum 80 pontot kapott.)

Bármikor, ha a bíró úgy látja, hogy a kutya félelmet vagy indokolatlan agressziót mutat, megszakíthatja a vizsgát.

Nagyon fontos, hogy az IPO vizsgát megelőzi egy ún. BH vizsga, melynek során a kutya bizonyítja, hogy fegyelmezett, kézbentartott, és a sportpályán kívüli életben (tehát utcai forgalomban) is kulturáltan viselkedik.

Nagyon röviden az egyes IPO fázisok során végrehajtandó feladatokról.

Nyomkövetés: saját vagy idegen emberek által elhagyott tárgyak megkeresése úgy, hogy a kutya követi az adott személy által hagyott szagmintát és talajsérüléseket.

Fegyelmező: a felvezető utasítására a kutya különféle feladatokat hajt végre, megmutatva a kettőjük között lévő jó kapcsolatot és mellette a kutya vezethetőségét.

A feladatok során a kutyának tudnia kell figyelmesen, póráz nélkül láb mellett haladnia, vezényszóra, akár a gazda eltávolodása ellenére is ülni, állni, feküdni, előre futni. Mindeközben közömbösnek kell maradnia idegen kutyára, emberekre, és leadott lövésekre. Tudnia kell apport tárgyat visszahozni különféle akadályokon keresztül is. A kutyának bármikor behívhatónak kell lennie.

Őrző-védő: ez a feladatsor gyakorlatilag egy szituációs „játék”, melynek során azt imitálják, hogy egy rendőr kutyának meg kell keresnie, őriznie, szökés esetén elfognia egy bűnözőt, majd a támadást el kell hárítania, és a végén be kell kísérnie a rendőrhöz. Mindeközben a kutyának folyamatosan erős kapcsolatban kell maradnia a gazdájával, az utasítására fognia, eresztenie kell.

Mindez az ösztönök folyamatos váltását igényli, ami rendkívül nehéz feladat. Mégis a szituáció, a küzdés közbeni izgalom miatt általában a felvezetőknek is és a kutyáknak is ez a kedvenc feladatsoruk. Nem utolsó sorban ez a feladat mutatja meg leginkább egy adott kutya ösztönkészségét és idegrendszeri terhelhetőségét.

Az őrző-védő fázis fontossága miatt vázlatosan a feladathoz szükséges ösztönváltások:

- fürkészés: a kutyát a zsákmányösztön hajtja a „préda” után

- felugatás: ahogy a kutya megtalálja a segédet, bekapcsol a védőösztöne, és ellentmondást nem tűrő módon ugat, „ott tartja” a segédet, amíg a felvezető meg nem érkezik.
- menekülő elfogása: a kifektetett kutya figyeli a segédet, annak hirtelen elfutásakor azonnal utánaered, megfogja és megállítja. Itt a figyelés, üldözés, megragadás során a zsákmányösztön a meghajtó erő, azonban a megállításnak határozottnak és agresszívnek kell lennie: ezt a védő ösztön átkapcsolás hozza.
- őrzés: a felvezető utasítására a kutyának eresztenie kell, de a feszült figyelemnek fenn kell maradnia, a kutya mindaddig ugatva sakkban tartja a segédet, amíg a felvezető oda nem ér.
- visszatámadások: a feladatok során többször is előfordul, hogy az eresztés után a kutya őriz, de a segéd megtámadja az előtte ülő kutyát. Ebben a szituációban van leginkább szükség a „harcis ösztönre”, hisz itt a kutya elhárít egy támadást, az „életét védi”. Ezek azok a fogások, amikor a fogásra készítő „motorokat” nem a zsákmány elejtése, hanem az a bizonyos „kampftrieb”, a küzdő ösztön hajtja.

A visszatámadás az a helyzet, amit nem lehet megtanítani egy kutyának: amennyiben nincs benne küzdelemre való alkalmasság, csak valamilyen módon áthidalni tudjuk a feladatot: pl. a nagyon zsákmányos kutya a kar megszerzésében annyira motivált, hogy annak kedvéért elviseli a támadást – de azt nem viszonzozza „csak” fog. Vagy a segéd támadása olyannyira csak imitáció, hogy nem kelt bizonytalanságot a kutyában. Ilyen esetekben valójában egy „kürt” hajtja végre a szereplők, a terhelés elmarad.

A különböző őrző-védő típusú fajták tenyésztésük során pontosan ezt a védőösztönt keresik és bírálják a bírók. Elméletileg a továbbtenyésztés feltétele lenne, hogy ezek a kutyák határozott védőösztönrel rendelkezzenek, egyébként az állomány képességei rohamosan romlanak.